

РАЗВИТИЕ НА ПРЕВОЗИТЕ НА ОПАСНИ ТОВАРИ С ЖЕЛЕЗОПЪТЕН ТРАНСПОРТ В БЪЛГАРИЯ ПРИ НОВИТЕ УСЛОВИЯ

Борис ГАЛЕВ, Петя ХРИСТОВА
Railstar@abv.bg, phristova@mt.government.bg

*Доц. д-р инж. Борис Галев ВТУ "Т. Каблешков", София, ул. Гео Милев 158,
Петя Христова, главен експерт в отдел „Мониторинг” - ИА "ЖА"
БЪЛГАРИЯ*

Резюме: *Разгледани са състоянието на превозите на опасни товари с жп транспорт у нас, правната основа на превода на опасни товари с жп транспорт, основните направления на европейската политика при превода на опасни товари с железопътен транспорт, основните постановки на новата Директива 2008/68/ЕС за превоз на опасни товари и основните насоки за усъвършенстване на превозите на опасни товари с железопътен транспорт у нас*

Ключови думи: *опасни, товари, железопътни, превози, държави-членки, европейски, директива, сигурност, консултант по сигурността.*

1. Състояние

Превозите на опасните товари заемат значително място в общия обем товарни превози, както във вътрешно, така и в международно съобщение. Характерна особеност за този вид превози е, че в последните години техният относителен дял непрекъснато нараства. По изискванията за опасни товари се превозват различни видове стоки, но основен дял имат нефтопродуктите, киселините и изкуствените торове.

С Директива 94/55/ЕО относно сближаване на законодателствата на държавите-членки по отношение на автомобилния превоз на опасни товари и Директива 96/49/ЕО относно сближаване на законодателствата на държавите-членки по отношение на железопътния превоз на опасни товари бяха установени еднообразни правила за автомобилния и железопътния превоз на опасни товари. За да се създаде общ режим, покриващ всички аспекти на вътрешния превоз на опасни товари, тези две директиви се заменят от една директива, която съдържа

разпоредби и за вътрешните водни пътища, а именно Директива 2008/68/ЕС, която влиза в сила от 20 октомври 2008 г. и отменя всички съществуващи към момента Директиви за превоз на опасни товари, считано от 30 юни 2009 г. Правилниците ADR, RID и ADN от друга страна въвеждат еднообразни правила за безопасния международен превоз на опасни товари. От дълго време се смята, че приложението на тези правила трябва да се разшири, като те обхванат националните превози, за да бъдат хармонизирани в цялата Общност единните условия, при които се превозват опасните товари и за да се гарантира правилното функциониране на общия транспортен пазар. Това в България е в сила още от 1996 г., от когато превозът на опасни товари с жп транспорт се извършва при спазване изискванията на RID в изпълнение на заповед РД 08-266 от 23.05.1996 г. на министъра на транспорта, публикувана в Тарифни известия на БДЖ бр. 7 от 26.06.1996 г.

Правилникът за международни превози RID се усъвършенства на всеки две години.

Измененията в RID2009 са приети и ще бъдат в сила от 1.01.2009 г. Предстои да бъдат преведени на официалните езици на Общността (вкл. на български език), съгласно разпоредбите на новата Директива за превоз на опасни товари. В последните две редакции на RID сериозно внимание се обръща на ролята на консултантите по сигурността при превоза на опасни товари с жп транспорт и на изискванията към тях.

Превозът на опасни товари представлява значителен риск за инциденти. Поради тази причина задължително се вземат мерки, които да гарантират, че този превоз се извършва при възможно най-добрите условия, гарантиращи сигурност и безопасност за хората, околната среда, превозните средства, транспортната инфраструктура и товарите.

Общността обръща сериозно внимание на мониторинга на всички дейности, свързани с подготовката и изпълнението на превоза на опасни товари. Европейските държави разработват свои стратегически планове за развитието на тези превози през следващото десетилетие. Понастоящем и у нас се разработва Програма за превоз на опасни товари с железопътен транспорт и комбинирани превози на територията на Република България от консултативен съвет на ИА "ЖА", експерти от държавната администрация и браншови представители на бизнеса. В Програмата се предвижда да бъдат анализирани извършваните се превози на всички видове опасни товари. Резултатите от Програмата и анализа, може да поставят въпроси, за които следва да се искат дерогации (изключения) на по късен етап.

В Общността усилено се модернизират товарния вагонен парк. Спирачните системи на новопроизведените вагони се съоръжават с композиционни калодки. Всички чугунени калодки на използваните сега товарни вагони ще се заменят с композиционни.

Наближава моментът, в който у нас ще се появят превозвачи от Общността. Техни локомотиви ще превозват влакове с опасни товари по мрежата на НК "ЖИ" (предимно внос и износ).

Превозите на опасните товари са атрактивни - и днес у нас значителна част от тях се реализират и от трите български превозвача с маршрутна организация на превозите (блок-влакове).

Същевременно превозите на опасни товари на въоръжените сили (наши и на НАТО) с жп

транспорт на територията на страната се извършват по специална наредба за военните превози, което създава трудности за чуждестранните военни транспортни специалисти, които работят само с по един местен документ в другите страни. От друга страна Директива 2008/68/ЕС няма действие върху вагони, собственост или под разпореждането на въоръжените сили.

2. Правна основа на превоза на опасни товари с жп транспорт

В Република България се прилагат европейските изисквания при превоз на опасни товари с жп транспорт регламентирани със Закона за железопътния транспорт, [RID](#) и [Наредба №46](#) за железопътен превоз на опасни товари. В Наредбата изцяло е транспонирана действащата нормативна уредба на ЕС относно превоза на опасни товари по железен път в границите на общността, а при реализиране на превоз на опасни товари с ж.п. транспорт между държави членки на ОСЖД – по реда и условията на Приложение II на [Съглашението за международен железопътен превоз на товари \(СМГС\)](#).

В ДВ, бр. 69 от 2006 г. Република България обнародва Конвенцията [за международни железопътни превози \(COTIF\)](#), както и [Притурка С към същата - „RID”](#) - правилник, определящ изискванията за международен железопътен превоз на опасни товари.

Република България е член и на Съглашението за международен железопътен превоз на товари ([СМГС](#)). В рамките на [СМГС](#), Приложение II е Правилник за превоз на опасни товари. След влизане в сила на последните изменения и допълнения към Приложение II на СМГС, те до голяма степен се припокриват с тези от [RID](#).

3. Основни насоки на европейската политика при превоза на опасни товари с железопътен транспорт.

1) Установяване на национални стандарти за безопасност на нивото на международните стандарти, определени в COTIF.

2) Повишаване нивото на безопасност на превозите на опасни товари на територията на Европейската Общност и на територията на България.

3) Постигане на целите на Лисабонската стратегия за устойчиво развитие с отчитане на социалните, екологични и икономически аспекти на различните видовете транспорт.

4) Хармонизиране на всички технически правила и създаване на единни правила на Общността за всички превози на опасни товари, както национални (вътрешни) така и международни, независимо от вида на транспорта (автомобилен, железопътен, по вътрешни водни пътища или комбиниран) на територията на ЕС;

5) Опростиране на европейското законодателство в областта на превозите на опасни товари, вкл. и за жп транспорт;

6) Опростиране на приложението на предписанията и намаляване на бюрократичните и организационни пречки при превоза на опасни товари, вкл. при пресичането на границите между страните членки на Общността;

7) Опростиране на процедурите и облекчаване работата на транспортните оператори;

8) Съкращаване на разходите, свързани с превозите на опасни товари;

9) Ускоряване на обработката и доставките до получателите;

10) Увеличение на обемите на превозите на опасни товари с използване на комбинирани транспортни технологии (интермодални превози).

Заложен е принципът за справедливи и равни възможности за всички.

4. Новата Директива 2008/68/ЕС за превоз на опасни товари.

На 3 март 2008 г. Европейският парламент официално одобри нова Директива за превоз на опасни товари по шосе, железен път и вътрешни водни пътища. По отношение на железопътния транспорт Новата Директива за превоз на опасни товари отменя досегашните действащи Директиви ([96/49/ЕО](#), [96/35/ЕО](#) и [2000/18/ЕО](#)), считано от 30 юни 2009 г., без да се правят съществени изменения в регулаторната рамка.

Директива 2008/68/ЕС се публикувана в официалния вестник на Общността на 30 септември 2008 г. и предстои да бъде транспонирана в Наредба №46 за железопътен превоз на опасни товари.

Разпоредбите на новата Директива за превоз на опасни товари:

1) касаят превоза на опасни товари по железен път за Държави-членки на ЕС, които имат изградена железопътна система на тяхна територия. Разпоредбите на Приложение II.1 не се прилагат от Държави-членки без изградена железопътна система на тяхна територия;

б) декларират правото на всяка Държава-членка да въвежда на своята територия свои специфични изисквания по отношение на безопасността на превозите на опасни товари при вътрешно и международно съобщение: за превоз на опасни товари, осъществяван с вагони, които не са включени в новата директива; изисквания за ползване на определен маршрут или начини на превоз; специфични правила за превоз на опасни товари в пътнически влакове;

След направена оценка на въздействието се стигна до извода, че въвеждането на новата директива е от полза за Държавите-членки на Съюза и ще се постигнат поставените цели при превозите на опасни товари. У нас влизането в сила на новата Директива за превоз на опасни товари по отношение на железопътния транспорт няма да затрудни или да създаде пречки за осъществяване на превоза и/или свързаните с него дейности, поради факта, че към настоящият момент лицензираните у нас жп превозвачи осъществяват превоз на опасни товари по линиите на НК”ЖИ” съгласно изискванията на RID.

Понастоящем след проведени работни срещи на ИА “ЖА” с експерти и браншови представители на бизнеса, в т.ч. НК „ЖИ”, лицензираните железопътни превозвачи, спедитори, товародатели и товарополучатели България няма заявени специфични условия и дерогации по отношение превоза на опасни товари с жп транспорт и/или свързаните с него дейности. Една от основните причини за това е възможността да се иска или да се променя дерогация на всеки две години, съобразно ритъма на изменения на RID. Друга причина е правото на всяка Държава-членка на ЕС да регулира или да забранява превоза на опасни товари на своята територия, както и правото на всяка Държава-членка по изключение и при липса на риск за безопасността, да издава индивидуални разрешения за превози на опасни товари на нейна територия, които са забранени по Директива 2008/68/ЕС за превоз на опасни

товари, ако тези превози са ясно дефинирани и ограничени във времето.

5. Насоки за усъвършенстване на превозите на опасни товари с железопътен транспорт у нас.

Основните насоки за усъвършенстване на дейността по прилагането у нас на политиката на ЕС в областта на превозите на опасни товари с железопътен транспорт са следните:

1) Разработване и утвърждаване на Програма за развитие на превозите на опасни товари с железопътен транспорт у нас.

2) Включване на постановките на Новата Директива за превоз на опасни товари, в сила от 1.06.2009 г., в нормативната база за превозите на опасни товари с железопътен транспорт у нас.

3) Отчитане на последните новости в международния правилник RID, в сила от 1.01.2009 г.:

а) при реализацията на превозите на опасни товари с железопътен транспорт на територията на Република България.

б) в лекционния материал за обучението на консултанти по сигурността при превозите на опасни товари с жп транспорт.

4) Разработване на регистър на транспортните и промишлените предприятия у нас с необходимия брой консултанти по сигурността при превозите на опасни товари с железопътен транспорт.

5) Включване на текстове в Наредба № 46 – за превоз на опасни отпадъци (съгласно Брюкселската конвенция) и на опасни товари под разпореждането на въоръжените сили.

6) Обсъждане на необходимостта правилата и изискванията на RID да важат и в затворени производствени общности (частни предприятия).

7) Провеждане на съвместно обучение относно превозите на опасни товари с автомобилен и железопътен транспорт, каквато е и европейската практика, за предприятия, ползващи и двата вида транспорт.

Литература:

1. RID – Правилник за международен превоз на опасни товари с жп транспорт, в сила от 1.01.2009 г.

2. Директива 2008/68/ЕС за превоз на опасни товари по шосе, железен път и вътрешни водни пътища, в сила от 20.10.2009г.

DEVELOPMENT OF RAILWAY TRANSPORT OF DANGEROUS GOODS IN REPUBLIC OF BULGARIA DUE TO THE NEW CONDITIONS

Boris GALEV, Petya HRISTOVA

Assoc. prof. d-r.eng. Boris Galev, VTU "T. Kableshev", Sofia, 158 Geo Milev str., Petya Hristova, chief expert in „Monitoring” department, Railway Administration Agency BULGARIA

Abstract: *The status of the railway transport of dangerous goods in our country is viewed, the legal base for the railway transport of dangerous goods, the main European policy for the railway transport of dangerous goods, the new amendments with the new Directive 2008/68/EC for the transport of dangerous goods and the main directions for improving the railway transport of dangerous goods in Bulgaria*

Key words: *dangerous, goods, railway, transport, Member-states, European, Directive, safety, safety adviser.*